

Jed

INFORMACE O CHARTĚ 77

ročník jedenáctý (1988) - č.10

oo

K tragické smrti Pavla Wonky

Charta 77 26 88 Za Pavlem Wonkou	2
Charta 77 28 88 Setkání s americkými lékaři v den pohřbu P.Wonky	3
Charta 77 29 88 Alarmující smrt Pavla Wonky	5
Pohřeb Pavla Wonky	7
Projev Václava Havla	8
Projev Hany Jíptnerové	2
Z dopisu L.Silhanové prezidentu republiky	9
Dopis Karla Srpa	10
Z dopisu J.Kantůrka prezidentovi republiky	10
Prohlášení velvyslance USA W.Zimmermanna	10
Z dopisů před smrtí P.Wonky	12
Z projevů soustrastí	12
 Dokument Charty 77 27 88 Slovo za Jaromírem Čavrdou	12
O pohřbu Jaromíra Čavrdy	14
 4. fórum Charty 77	14
Sdělení VONS č.761 (Možsudek nad M.Marečkem potvrzen)	15
762 (Policejní represe proti tryzně za P.Wonku)	15
763 (Zadržení R.Rákosníka)	16
764 (Trestní stíhání proti J.Fajmonovi zastaveno)	16
765 (Kněz J.štěká odsouzen)	16
 Vyhlašení mluvčího Bílého domu k 10.výročí existence VONS	17
Solidarita s polskými dělníky	17
Solidarita s Radostlavem Gawlikem	17
 Nezávislé mírové sdružení	
Dopis č.2 (k náhradní civilní službě)	18
Adresy členů IIMS	18
Mávštěva členů IIMS na Čs.mírovém výboru	19
Signatáři Charty 77 na oficiálním mírovém setkání	19
Krátká zpráva: Setkání s britskými poslanci	20
Závěrečná poznámka	20
 oo	
Datum posledního textu zařazeného do tohoto čísla: 15.5.1988	
 oo	
Informace o Chartě 77 vydává nezávislá rodakní skupina signatářů Charty 77	
Petr U h 1., Anglická 8, 120 00 Praha 2	

Charta 77 | 26 | 88 Za Pavlem Wonkou

Pavel Wonka byl dělník a laický právník. Byl to obhájce lidských práv. Už v tomto minulém slovesném tvaru je tragika těchto chvil a dnů, které jeho blízci i obec, k níž patřil, prožívají s úděsem a nesmírným zármutkem.

Jaký člověk byl Pavel Wonka? Jaký byl jeho život?

Narodil se 23. ledna 1953 ve Vrchlabí v rodině německého dělníka a české ūřednice. Jeho otec záhy zemřel, matka zůstala sama se dvěma syny a celé se věnovala jejich výchově a oslaviv.

Pavel už jako malý chlapec těžko snášel nespravedlnost, o niž se dovídal v rodině a kterou tak často prožíval ve škole při hodnocení žáků i při posuzování vlastních výkonů. Velmi záhy začal projevovat zájem o elektrotechniku a elektroniku, spolužaci mu říkali "elektronický Wonka". Po skončení základní školy nastoupil do pětiletého učebního paměru pro automachaniky, který zakončil úspěšně maturitou.

Poté se třikrát pokusil o přijetí na právnickou fakultu Karlovy univerzity, ale negativní posudek z Komunálních služeb města Vrchlabí (v jehož pozadí hrál svou roli i Pavlův česko-německý původ) vžil více než výsledky zkoušek.

Jako dělník-středoškolák prosel Pavel Wonka asi čtyřmi zaměstnáními, ale všechna narázela na nepravost. Když se ve vrchlabském závodě Miletá stal mechanikem a dopravním referentem s určitou hmotnou odpovědností, stanul před dilematem: mlčet anebo upozornit na vážné neporádky? Rozhodl se pro otevřenou kritiku. Od té chvíle začaly jeho velké nehnáze, které už nikdy nekončily. Jak prchlásil jeho dobrý přítel: "Takového kritika nemohli v Miletě potřebovat, a tak ve spojení se známými z příslušných orgánů dali dohromady trestní stíhání." Dne 22. dubna 1982 byl Pavel Wonka poprvé zatčen, v jeho a matčině bytě byla provedena domovní prohlídka a na základě zcela falešných důkazů a tvrzení byl odsouzen k nepočíněnímu trestu. Po čtrnácti měsících věznění byl propuštěn na svobodu, všechny domovní prohlídky byly postupně vráceny. Protizákonné postupy v něm jen prohloubil bytostní smysl pro spravedlnost. Stále soustavněji studoval právnickou literaturu a získaných poznatků využíval k tomu, že pomáhal svým spoluobčanům v jejich právních sporech, a později i k vlastní obhajobě. Stále více přátele a známých žádalo Pavla o radu a pomoc a on jím vždy ochotně a nezíštně pomáhal. Řadu občanů při soudních sporech také zastupoval. V jeho bohaté právnické knihovně čteme v latině zlatý nápis: "Jsme služebníky zákonů, abychom mohli být svobodní."

Postupně se seznámoval s vážnými vadami a deformacemi československého právního systému, s nezákonostmi, jimiž byli a jsou postihováni mnozí občané, napsal několik kritických dopisů úřadům, a posléze dospěl k rozhodnutí přiblížit se v roce 1986 jako nezávislý kandidát ve volbách do Federálního shromáždění. Napsal kritický program a snažil se ho rozšířit. Spolu s bratrem Jiřím Wonkou byl zatčen a v nezákoném procesu pak odsouzen k 21 měsícům ztráty svobody. Případ trestního stíhání Pavla Wonky byl od počátku sledován Výborem na obranu nespravedlivě stíhaných. Rovněž Charta 77 vyjala k nezákoně perzekuci Pavla Wonky svá kritická stanoviska.

Po potvrzení rozsudku nejvyšším soudem ČSR byl Pavel Wonka převezen do jedné z nejhorských věznic - do Minkovic. Rozhodl se považovat rozsudek za nezákonny a neplatný od samého počátku a podle toho jednal. Již při převozu do Minkovic byl pro tento postoj libereckou eskortou krutě zbit a vážně zraněn. Odmitl nescoupit do nucené práce. Marne žádal odborné lékařské vyšetření. Byl sikanován a tyran. Poté zakázal protestní hladovku. V ohrožení života byl po protestech rodiny a spoluobčanů převezen do pankrácké nemocnice, potom přemístěn na zvláštní 5. oddělení věznice Březn-Bory a nakonec na vezeňské oddělení nemocnice v Praze 3.

Odtud se vrátil 26. února 1988 domů, ke své matce, tělesně značně ochablý, neschopný chůze. Byl rozhodnut nepodrobit se ochrannému dohledu, protože ho považoval za nezákonny. Přes mnohá stíhání byl po navratu z vězení duševně zíly. V dlouhých hodinách simevazeb mu v bláze zrásly plány na hlubší právnické

úvahy. Den co den ho pak přátelé zastíhovali doma písícího. Napsal řadu rozklaď svého a bratrova procesu, žádal obnovení soudního řízení, poukazoval na hrubé porušení zákonů. Mezi jinými napsal i Poselství propuštěného vězne Pavla Wonky Konferenci o bezpečnosti a spolupráci v Evropě a esej O právní kultuře.

Poznal však, že se v zápasu o spravedlnost pro sebe a svého bratra, dostává na pokraj svých sil a rozhodl se vystěhovat z ČSSR. Dne 5.dubna odjel do Trutnova vyřídit si cestovní doklady. Byl tam zatčen a od toho dne nedostala rodina o jeho osudu žádnou zprávu. Teprve 22.dubna přišla informace od obhájce, že Pavel byl 20.dubna v Hradci Králové odsouzen pro maření výkonu úředního rozhodnutí na dalších 5 měsíců nepodmíněně. Obhájce zároveň uvedl, že sám nemohl rodinu informovat a také sdělil, že Pavel je ve velmi špatném zdravotním stavu. Pět dní nato obdržela paní Gertruda Wonková telegram, že její syn 26.dubna náhle zemřel.

Ať již byla příčiná jeho smrti jakakoli - a měla by být pravdivě zjištěna - je Pavel Wonka nesporně obětí nezákoně soudní a vězeňské praxe.

Jeho smrt - možná nepochopitelná mnoha lidem ponoreným do konzumního způsobu života - se musí pro všechny, jimž není lhůstejný osud bližního, stát mementem, že pozornost k osudům nespravedlivě stíhaných není nikdy dostatečná. Především by se ale smrt vězně přesvědčení Pavla Wonky měla stát mementem a apelem pro nejvyšší politické orgány v Československu: aby nedopustily další nespravedlivé stíhání a věznění, aby konečně začaly radikálně měnit právní rád, soudnický a vězeňství v naší zemi v souladu s mezinárodními pacty, na něž přistoupily.

Smrt Pavla Wonky, důsledného zastánce občanských práv, nesmí být zapomenuta.

Praha, 3.5.1988

Stanislav Devátý
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

*

Charta 77|28|88 Setkání s americkými lékaři v den pohřbu Pavla Wonky

Dne 6.května ve večerních hodinách se sešli zástupci Charty 77 Stanislav Devátý, Bohumír Janát, Miloš Hájek, Libuše Šilhánová a Jan Urban se dvěma americkými lékaři, profesorem Robertem C.Lawrencem z Harvardovy univerzity a profesorem Robertem H.Kirschnerem z chicagské univerzity, kteří přijeli do Československa, aby z iniciativy Charty 77 provedli druhou pitvu těla Pavla Wonky, jenž zemřel 26.dubna t.r. ve věznici v Hradci Králové. Už skutečnost, že americkým lékařům, vyslaným Mezinárodní helsinskou federací pro lidská práva, byla možnost druhé pitvy čs.orgány přislíbena, svědčí o mimořádné závažnosti a ohlasu náhlé smrti Pavla Wonky, obhájce lidských práv; svědčí také o obavách čs.politiků, aby z této smrti nebyli obviněni.

Lékaři informovali zástupce Charty 77 o důvodech a okolnostech svého příjezdu do Československa i o jednání s čs.úřady. Ocenili přitom vlivně přijetí a korektní chování zástupců ministerstva zahraničí ČSSR. S uznáním se vyslovili o komplexnosti a odborné úrovni první pitvy, provedené čs.lékaři v Hradci Králové.

Američtí lékaři pak prohlásili, že o výsledcích druhé pitvy mohou poskytnout jen předběžnou stručnou zprávu. Prozkoumali celé tělo Pavla Wonky, ale nenašli stopy bití. Pozastavili se nad značným úbytkem jeho váhy. Na otázku, zda šlo o plicní embolii, kterou jako hlavní příčinu smrti konstatovali čs.lékaři, odpověděli: zřejmě ano. Budou však ještě celou věc zkoumat. Odvázejí si do USA některé preparáty tkání. Také na otázku, zda plicní embolie mohla mít původ v okolí prostaty - jak se domnívají čs.lékaři - nebyli schopni dát jednoznačnou odpověď. Podle názoru dr.Kirschnera je to příliš vzácný jev. Kloní se spíše k tomu, že původ embolie byl v nohách. K tomu byla predispozice v nedostatku pohybové aktivity. Pro jeho domněnku by mohl svědčit fakt, že Pavel Wonka byl k soudnímu jednání dne 20.4.1988 přivezen na pojízdném kresle.

Než budou moci vydat jeznoznačné závěry o příčinách této smrti, hodlají provést toxikologická a jiná vyšetření vzorků, jež odebrali. Za velmi důležitou

podmínu komplexnosti svých zkoumání považují američtí lékaři též přesné zjištění podrobností života zemřelého v posledních třech týdnech a samozřejmě také okolnosti smrti. Požádali proto o písemná prohlášení vězeňských strážců a spoluvezňů, kteří v posledních dnech a hodinách Pavla Wonku viděli nebo byli v jeho blízkosti. Ta jim však nebyla najisto přislíbena. Také si vyžádali záznamy z lékařských prohlídek v době převzetí do vazby a v jejím průběhu. Ani ty jim nebyly slibeny. Rovněž požádali o zdravotní záznamy z předchozích vězeňských léčeben, zejména z nemocnice v Praze 8-Bohnicích. Prof.R.Lawrence je přesvědčen, že kdyby Pavel Wonka nebyl ve vězení, nezemrel by na plicní embolii v 35 letech. Prof.R.Kirschner v rozhovoru se zástupci Charty 77 prohlásil: "Nejsem ochoten jednoznačně říci, že vězeňská správa nenesе vinu na této smrti."

Američtí lékaři si doplnili některé údaje o zdravotních potížích Pavla Wonky, a to podle vypovědi jeho matky, bratra a přátele. Po celou dobu mezi 26.únorem (dnem propuštění z vězeňského oddělení nemocnice v Praze 8) a 5.dubnem, kdy byl znova zatčen, měl Pavel Wonka bolesti v nohách, těžko chodil, nohy mu otékaly. Snadno se zadýchával při delší chůzi nebo námaze. Měl žaludeční a střevní potíže. Psychicky však byl v této době svěží. O tom svědčí skutečnost, že napsal několik pojednání s právní tematikou. Američtí lékaři byli též informováni o hrubém zbití Pavla Wonky před převozem do Minkovic 13.srpna 1987, o jeho tyráni chladem v minkovické věznici, o jeho hladovce a rovněž o jeho sporném zdravotním stavu při dalším soudním líčení v Liberci 28.9.1987.

V druhé části rozhovoru informoval R.Lawrence o své návštěvě čs.vězně přesvědčení Jiřího Wolfa, který byl v roce 1983 odsouzen Městským soudem v Praze za to, že popsal drastické poměry v Minkovicích a Valdicích a tento svůj popis chtěl zaslat do zahraničí. Již v lednu 1988 navštívil R.Lawrence Československo, když předtím požádal čs.úřady, aby směl jako zástupce zmíněné helsinské federace navštívit některé politické vězně, mezi nimi Pavla Wonku, a prozkoumat jejich zdravotní stav. To mu však tehdy umožněno nebylo.

Nyní pod tlakem smrti Pavla Wonky přistoupili čs.úřady na jeho novou žádost a umožnili mu navštívit jednoho vězne přesvědčení, a sice Jiřího Wolfa ve Valdicích u Jičína. Dne 5.května t.r. byli američtí lékaři přijati náčelníkem Kordíkem a požádali ho, aby kromě Jiřího Wolfa mohli navštívit ještě dalsí vězne: Waltera Kania, Josefa Romera a Františka Veise. Náčelník sdělil, že dostal pokyn, aby jim byla umožnena návštěva jen jednoho vězne.

Z rozhovoru s Jiřím Wolfem (za přítomnosti překladatele z ministerstva spravedlnosti ČSR a vězeňských strážců) vyplývalo, že Wolf má trvající žaludeční potíže, problémy se sluchem v důsledku hlučnosti pracoviště a značnézrakové potíže. Vypověděl, že má skoro stále hlad, zejména když je umístěn v korekci, kde jsou sníženy dávky potravy. Za posledních 6 měsíců byl 4x v takové cele, z toho 3x po deseti dnech, po čtvrté pak na 15 dní. Vždy tam byl se třemi nebo čtyřmi tzv.tvrdymi vězni, casto vystaven homosexuálním útokům, kterým vždy odolal. Přestal kouřit, žádal o přemístění na nekuřáckou celu, to mu však bylo odmítnuto. Prof.Lawrence zdůraznil, že hlavní Wolfovy potíže jsou nervové a psychické. Trpí tiskem, má časté depresivní stavy, poruchy spánku a problémy s pamětí. V poslední době se mu stále mění pracovní směny a z toho pramení jeho pocit dezorientace. Velmi trpí izolací od vnějšího světa. Návštěva jediné příbuzné sestry, je umožněna jen jednou za rok. Je také omezována či znemožnována jeho korespondence se sestrou. Jiné dopisy ani pohledy nedostává. Málokdy si může přečíst noviny. Procházky jsou omezeny na 20 minut denně, ačkoliv mají trvat podle zákona hodinu. Lékaři provedli test mentálního stavu J.Wolfa a zjistili, že je schopen abstraktního myšlení. Rozhovor proběhl v cele, nebyla to však celá, v níž většinou tento vězeň žije. Léky ani vitaminy mu američtí lékaři předat nemohli.

Poté byl americkým lékařům umožněn rozhovor se zástupci valdické věznice. Upozornili je na vážné nedostatky režimu, poukázali na zdravotní škodlivost střídání směn a doporučili úpravu. Požádali o vytvoření adekvátních lidských

podmínek pro J.Wolfa a další vězné. Upozornili je na Tokijskou deklaraci z r.1978, jež se týká zdravotních podmínek a nezbytné lékařské péče ve věznících.

Profesoři Lawrence a Kirschner závěrem rozhovoru se zástupci Charty 77 vyslovili naději, že správy věznic budou snad nyní opatrnější v postupu vůči politickým vězňům. Připomněli, že 16.dubna t.r. odeslala International Helsinki Human Rights Federation čs.úřadům dopis, v němž upozornila na nebezpečí, jež hrozí Pavlu Wonkovi po jeho zatčení 5.dubna t.r. Američtí lékaři zdůraznili, že budou sledovat zacházení s dalšími vězni přesvědčení a svědomí v Československu a že budou usilovat o to, aby i je mohli navštívit.

Za jejich důslednost, vytrvalost a odbornou práci jim patří náš dík.

Závěrem bychom chtěli vyjádřit naději, že orgány vězeňského systému i politická místa vyvodí ze smrti Pavla Wonky patřičné závěry a že napříště budou brát v úvahu jak sdělení VONS, tak rozbory a upozornění Charty 77, jež - jak se ukázalo - nejsou ani zdaleka přehnaná.

Práha, 10.5.1988

Stanislav Devátý
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

*

Charta 77 | 29 | 88 Alarmující smrt Pavla Wonky

České národní radě

Vládě ČSR

V pátek 6.května jsme se ve Vrchlabí naposledy rozloučili s Pavlem Wonkou. Vytrvalost a nechroženost, s níž tento právník samouk bojoval proti všem druhům a projevům bezpráví a nespravedlnosti, sklizela už dlouho náš respekt. Nenávist, kterou jeho práce vyvolávala u různých institucí jeho kraje nás přitom vedla k obavám o jeho osud.

Tyto obavy se tehdy nečekaně tragickým způsobem napinily: Pavel Wonka zemřel, přičemž spoluodpovědnost justičního a vězeňského aparátu za jeho předčasnou smrt ve vězení je naprosto zřejmá.

Nesmyslné a nezákonné bylo už Wonkovo odsouzení v roce 1986 za jeho pokus kandidovat do Federálního shromáždění. Wonka protkázel, že při tomto odsouzení bylo bezpočtukrát porušeno právo, považoval proto svůj rozsudek za neplatný a odmítal se mu podrobit. Ve vězení, kde byl za svůj postoj vystaven vystupňované perzekuci, bylo vásně podloženo jeho zdraví.

Celý případ Pavla Wonky byl tehdy podrobně sledován a dokumentován v mnoha sděleních Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. KOncem roku 1987 požádal americký lékař prof.R.S.Lawrence ve svém dopise prezidentovi republiky, aby směl Wonku ve vězení zdravotně vyšetřit. Avšak ani na výzvy VONS a Charty 77, ani na žádost amerického lékaře, ani na petice, řetězová hladovky a žádosti o milost mnoha československých občanů žádný příslušný úřad náležitě neodpoveděl. Když se Pavel Wonka koncem února letošního roku z vězení vrátil, byl značně nemocný, zcela slabý, téměř neschopný chůze.

Ale dří tím nemělo jeho utrpení skončit. Součástí rozsudku byl i tříletý ochranný dohled, jemuž se Wonka z principiálních důvodů odmítal podrobit, nehledě na to, že z něj vyplývající nelidské podmínky by vzhledem k zdravotnímu stavu byl jen stěží schopen plnit. A tak po pěti týdnech byl náhle znova zatčen, za marné výkonu úředního rozhodnutí, obviněn a uvřen do vazby. Dne 20.dubna byl odsouzen na dalších 5 měsíců nepodmíněně, a to zcela zjevně v rozporu se zákonem, který stanoví, že trestní stíhání je nutno přerušit, pokud obviněny trpí těžkou nemocí. V případě Pavla Wonky byla tato nemoc naprosto zřejmá: k hlavnímu líčení byl dopraven v pojízdném křesle a byl tak zasláblý, že hovořil jen šeptem.

Dne 26.dubna Pavel Wonka ve věznici zemřel. Bylo mu teprve 35 let.

Jeho rodina nebyla oficiálně vyrozuměna ani o jeho vzeti do vazby (v rozporu se zákonem), ani o konání hlavního líčení, kterého se tudíž nemohla zúčastnit. Dodnes nedostala ani opis rozsudku; o výsledku soudu líčení byla informována

pouze písemně obhájcem, který zároveň upozorňoval na Wonkův vážný zdravotní stav. O jeho smrti byla rodina spravena také stručným telegramem, nikdo z vězeňské správy se nenamáhal uvědomit ji o Wonkově smrti a jejich příčinách osobně či dopisem. Rodina tak zůstala dlouho odkázána jen na útržkovitézprávy zahraničního rozhlasu. A aby snad cynismu nebyl konec, od smrti Pavla Wonky až do jeho pochodu byli pozůstatní pod neustálým policejním dohledem.

Domníváme se, že i tento stručný výčet snadno doložitelných faktů podává otřesné svědectví o pokleslosti české justice, nelidskosti právních předpisů a marasu českého vězeňského aparátu. Wonka na tento úpadek po celý svůj život upozorňoval a nyní ho musel dosvědčit i vlastní smrtí.

Jeho případ byl obecně znám a mezinárodně sledován. Otázkou však zůstává, kolik neznámých lidí, o jejichž utrpení se nikdy veřejnost nedozvídí, se už stalo a stále stává obětí této upadle justice.

Zádáme proto Českou národní radu, aby okamžitě zahájila kompletní revizi soudobé české justiční praxe a českého vězeňství. Charta 77 v mnoha svých dokumentech podala v tomto směru už zcela konkrétní návrhy, na něž se tu odvoláváme. Některé kroky je však nezbytné učinit hned.

1) Jsme přesvědčeni, že vážnost svého úmyslu zabývat se stavem zákonnosti může prokázat Česká národní rada v tuto chvíli jediným možným způsobem: odvoláním ministra spravedlnosti ČSR JUDr. Antonína Kaspara, který nese za oba sektory - justici i vězeňství - přímou a ústavní odpovědnost a který se o jejich smutný stav nejednou osobně zasloužil. Bude-li ministrem on, lze se jen stěží nadít skutečné nápravy. Zatím musíme s politováním konstatovat, že jako přímý výsměch do očí celé naší veřejnosti jsme pouhý jeden den po smrti Pavla Wonky zaznamenali zprávu, že dr. Kašparovi byl prezidentem republiky propůjčen rád Vítězného února.

2) Znovu zdůrazňujeme, že je nezbytné do nejménších podrobností vymezit osobní odpovědnost prokurátora, souduce i orgánů a příslušníků Sboru nápravné výchovy MS ČSR za tragický osud Pavla Wonky a z jejich jednání vyvodit patřičné závěry. Zároveň žádáme, aby byla při České národní radě vytvořena komise nezáujatých právníků, která by objektivně posoudila opodstatněnost Wonkova trestního stíhání a věznění. Této komisi nabízíme svou spolupráci.

3) Žádáme okamžité propuštění všech politických vězňů na svobodu. Zvláště nalehavé jsou případy Jiřího Boháče, Vladimíra Červené, Viktora Dedery, ing. Petra Hauptmanna, Dalibora Helštýna, Ondřeje Hocha, Waltera Kanii, Michaela Kellera, Petra Obšila, Kamila Petrovického, Ivana Polanského, Josefa Romera, Františka Veise a Jiřího Wolfa. Mnozí z nich jsou navíc ve velmi špatném zdravotním stavu. Je proto nezbytné, aby se okamžitě utvořila nezávislá komise složená z lékařů, zástupců Červeného kříže a dalších odborníků, která prověří soudobou zdravotní péči v českých věznících. Současně žádáme, aby se skoncovalo se zneužíváním zákona o ochranném dohledu v případech propuštěných politických vězňů.

4) Dále žádáme, aby byla okamžitě vytvořena zvláštní nezávislá komise, která bude komplexně zkoumat celkový stav české justice a českého vězeňství a vypracovávat příslušné zprávy i zákoně podklady pro jeho důkladnou reformu a předkládat je České národní radě. I této komisi nabízíme spolupráci.

5) Je nezbytné, aby vězeňství bylo podřízeno veřejné kontrole a aby z věznic a tzv. nápravně výchovných ústavů bylo sňato ono tabu, kterým je obestírají orgány státní moci už od padesátých let. Jedině kontrolou veřejnosti, jejím zájmem o vězeňství, může být dosaženo nápravy. V tomto smyslu je třeba novelizovat zákon o výkonu trestu odňtí svobody a rád výkonu vazby.

Případ Pavla Wonky alarmuje.

Chce-li se Československo - sedmdesát let po svém vzniku - počítat mezi kulturní a civilizované státy, musí tento alarmující hlas slyšet a na jeho výzvu odpovědět.

Praha 11.5.1988

Na vědomí: ČTK, APN, AFP a další

Stanislav Deváty
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

Ladislav Lis - místopředseda FIDH

Pohřeb Pavla Wonky

Pavel Wonka, který ve věku 35 let skonal ve věznici MS v Hradci Králové dne 24.dubna 1988, byl důstojně pochován 6.května 1988 ve Vrchlabí, v místě svého bydliště a působiště.

Po tři dny před pohřbem vlála pod jeho oknem, obráceným na hlavní příjezdovou ulici do Vrchlabí, černá vlajka. Ve večerních hodinách 5.5. byla odstraněna a nahrazena vlajkou československou, v rámci májové výzdoby. Ve výkladní skříni pohřební služby na náměstí a v římskokatolickém kostele sv.Vavřince bylo vystaveno smuteční oznámení. Ve zdánlivě klidném městě panovalo napětí. První smuteční hosté z pražského okruhu ČH 77 dorazili do Vrchlabí již ve čtvrtek 5.5.

5.května v ranních hodinách byly matce a bratu Pavla Wonky v Hradci Králové předány tělesné pozůstatky. Bratr Jiří nemohl Pavla poznat. Matka nabyla jistoty o identitě podle zuba, jehož část si urazil jako chlapec. Za dobu vazby do které byl odvlečen z úředního jednání na vojenské správě v Trutnově, ztratil 21 kg tělesné váhy. V přítomnosti pozůstalých byla rakve uzavřena a dopravena pohřební službou do Vrchlabí. Od 14.30 hod. byla vystavena v kostele sv.Vavřince, kam se přicházeli smuteční hosté poklonit památky Pavla Wonky a uctít květinovými dary. K věncům rodiny a nejbližším přátelům přibyly věnce a kytice s květinami ČH 77, FIDH, Jazzové sekce, SPUSA, přátel z Trutnova, trnovy věnec a nespouť květin. Všechny tyto poslední dary byly z česrtych květin, až na věnec z ostnatého drátu ozdobený trikolorou, dar spolužené, který byl posléze na rakvi spuštěn do hrobu. Do 15 hod., kdy začala zádušní mše, se prostorný novogotický chrám zcela zaplnil nejméně šesty sty smutečních hostů. Byli přítomni také členové osmi zastupitelských úřadů: Austrálie, Francie, Itálie, Kanada, Nizozemí, NSR, Velká Británie, USA, štáb západoněmecké televizní společnosti ARD, katolický biskup Karel Otčenášek, signatáři občanského společenství Charta 77 z Čech i Moravy a její 3 mluvčí, členové jazzové sekce, SPUSA a VONS.

Po mši a smutečním obřadu vynesli přátelé rakve Pavla Wonky před kostel k pohřebnímu autu. Na prostranství před kostelem byl nepřehledný dav asi 2000 místních obyvatel. Z objektů přilehlých k hřbitovu bylo toto shromáždění sledováno bezpečnostními orgány v civilu. Část jich postávala a kouřila na hřbitově. Přesto zcela nerušeně po obřadu, který vykonal místní kněz, se s Pavlem Wonkou rozloučili smuteční řečníci. Úvodem herečka Vlasta Chramostová přednesla filozofický text z pozůstalosti Jana Patočky, jednoho z prvních mluvčích Charty 77, který 13.března 1977 podlehl chorobě v důsledku vyčerpání nepřetržitými policejními výslechy. Václava Havla, který byl se svou manželkou zadržen v Trutnově, zastoupil současný mluvčí ČH 77 Stanislav Devátý. Neméně burcující byla promluva katolického kněze bez státního souhlasu a člena VONS Václava Malého. Hluboký a jímatý byl proslov Hany Jílpnerové, profesorky jilemnického gymnázia, která po léta zblízka sdílela úsilí i utrpení Pavla Wonky i celé jeho rodiny. Za spolužené se s Pavlem prostými slovy rozloučil krejan Kurt Josef Tomčík. Jedna starší žena z Vrchlabí si dodnes vycítá, že pro pohnutí nedokázala včas vyslovit nad hrobem prostý dík za všechny ty "chudé" v okolí, jimž byl Pavel Wonka vždy pohotovým, obětavým a nezíštným rádcem a pomocníkem.

Celé shromáždění zazpívalo československou státní hymnu a poté byla spuštěna rakve do hrobu. Řada těch, kteří pozůstalým projevovali účast, byla nekonečná. Hrob byl zpola zasypán hroudami a květinami. Večer byl již krásně upraven a navštěvovaný místními mladými lidmi, kteří prohlíželi stuhy a zapalovali svíce. Stuhy zůstaly na místě i druhý den ráno a přibyly jen květiny a krásná fotografie Pavla Wonky, usmívajícího ho se i v poutech městského soudu v Praze.

Posilovala ho víra v právo a spravedlnost ...

Dana Němcová

Projev Václava Havla

Loučíme se s mrtvým mužem, který podřídil svůj život jedinému cíli: boji za to, co nazýval právní kulturou. Jeho smrt ve vězení otrásajícím způsobem stvrzuje oprávněnost jeho boje. Všemi svými okolnostmi vrhá totiž prudké světlo na právní nekulturnost, tedy tu nekulturnost, na kterou tak houževnatě a po mnoho let tento muž poukazoval.

Vím, že to pramálo může utišit hoře jeho rodiny a jeho blízkých. Toto hoře snad může zmírnit pouze fakt, že svou smrtí neúmyslně, ale výmluvně potvrdil Pavel Wonka to, co dal za života nejednou najevo: že svou věc považuje za tak důležitou, že se nezastaví před žádnou obětí. Teď dal tedy oběť - nejvyšší. V tom, co si sám pro sebe nazývám "dějinami bytí", zůstane už natrvalo přítomen jako osobnost uctyhodné celistvá a pravá tak říkajíc až za hrob. My, kterým ještě nějaký pozemský čas zbývá, nemusíme mít tudiž starost o mír jeho duše.

Máme však jinou starost: starost o jeho odkaz. Tímto odkazem je připomínka, že bez osobního načezení každého z nás není mořná obecná náprava poměru.

Svůj díl odpovědnosti za Pavlovu smrt nenesou jen lhotejní a otupělí soudci a prokurátoři a demoralizovaní vězenští činitelé. Nese ho celá společnost, která dopustila onen úpadek právní kultury a tím i ústy k lidskému jedinci. Nese ho tedy i každý z nás. A na každém z nás je, aby způsobem přiměřeným jeho možnostem a schopnostem zesílil - tváří v tvář této oběti - svou snahu zasadovat se za vítězství pravdy a práva.

Pavlu Wonkovi mohou věřící z nás pomoci snad už jen modlitbou. Všichni ale můžeme - velmi prakticky, svou každodenní prací a svými každodenními postoji, pomocí svým blízním i sobě samým. Stačí, když se budeme aspoň ve stonásobně menší míře držet imperativu, kterého se držel on a který nám tu zanechal jako nejvlastnější vnitřní posleštvi své smrti.

Pavle, loučíme se s Tebou jménem Charty 77, Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných i jménem všech, kteří o Tvé práci věděli a s obdivem ji sledovali!

*

Projev Hany Jíptnerové

Drahý Pavle,

loučím se teď s Tebou za všechny Tvé přátele z Vrchlabí. Sdíleli jsme společně toto město a jeho zvláštní atmosféru. Město se zamířenou minulostí, ve kterém bylo právo už před několika desítkami let jen cárem papíru. Ty jsi byl jedním z mála, jehož rodiče se sem po válce nepristěhovali z různých koutů naší země, ale měl jsi tu své domovské právo. Tví prarodiče a rodiče zkusili sami na sobě všechny peripetie v historii tohoto kraje. Nosili jsi v sobě tuto rodinnou zkušenosť, vyrůstal jsi bez otce a byl jsi nejen český, ale i Německý - Je tedy pochopitelné, že jsi hledal nějaký učinný způsob obrany ve svém životě - a našel jsi ho v právu. Právo, zákon a jeho číselné a nekompromisní uplatňování se Ti stalo jedinou cestou - ale paradoxně vedlo nakonec k Tvé smrti, protože ses střetl s těmi, kteří si zákony a jejich výklad přisvojují. Byl jsi příliš nepohodlný, příliš nekompromisní, příliš nebezpečný pro mocné tito země, ale především tohoto kraje: této periferie, kde jako by se stále ještě vznášel duch pohraničí, krutosti, bezoklednosti a tisícerych křivd. Vřídicky jsem říkala, že se tady necítím doma také proto, že tady nemáme žádný hrob. Teď - tady je ten Tvůj, a Vrchlabí pro nás bude už navřídicky drahocenným kusem domova.

Vzpomínám si na jeden náš rozhovor. Kdyži dávno jsme spolu někde seděli chvíli v autě a já jsem nahlas uvažovala o tom, že utrpení může mít zástupný charakter; že je to vlastně jen jakási náhoda, že ve vězení teď nejsem já, ale někdo jiný. A ten druhý je tam vlastně i za mě - abych já tam nemusela být. - Teď se mi ta myšlenka vraci. Ale jak mam vyjádřit onu zástupnost tváří v tvář Tvé smrti? Ty jsi mrtvý, a my říjeme! Jaké břemeno jsi to tím na nás vložil! Svou smrtí si nás zavazuješ - k tomu, aby naše životy nebyly pro nás soukromou záležitostí, ale abychom je (stejně jako Ty) viděli jako část života

celé naši společnosti, celého našeho národa, do něhož jsme vrcali a který nám je i v této době stále tak drahý. Zavazuješ nás k tomu, abychom svou čest a svědomí opět postavili na první místo ve svých životech. Abychom -stejně jako ty - odmítali dělat kompromisy s mocí a bezprávím; abychom měli sílu odmítat to, co povazujeme za nesprávné, a dělat to, co pokládáme za správné. Ty jsi způsobil, že se nám rozměr smrti jako nejvyšší oběti stává znovu měřítkem hodnot. Pomohl jsi nám k tomu, že budeme jednat bez strachu.

Ochránujme svá srdce před nenávistí. Ti, kteří Tě nenáviděli, přispěli k tomu, že se stává historickou osobností v našich dějinách. Tvůj život leží na misce vah, která vyvažuje mravní bídnu naší společnosti. Za to jsme Ti, Pavle, hluboce vděční.

Dovol prosím, abych Tě teď ještě poprosila za odpuštění. (Vždycky, když někdo náhle odejde, dostavuje se také pocit vinu.) Fředkládáme teď tedy Tobě i našemu nebeskému otci, že jsme na Tebe v těch posledních třech týdnech málo mysleli, že jsme se málo modlili; byli jsme zvyklí na to, že všechno vydržíš.

Doufáme a věříme, Pavle, že Ti je teď dobré. Jsi vyvášen z tohoto těla a z tohoto světa, jsi konečně volný! Už se nedopouštis žádného přečinu, už není třeba ochranného dohledu... A my máme pevnou naději, že ten jediný a skutečný soud, před kterým budeme jednou všichni stát, bude milosrdný a spravedlivý.

*

Z dopisu Libuše Šilhánové prezidentovi republiky

Pane prezidente,

jak možná víte, vyhlásila Mezinárodní společnost pro lidská práva (ICFM) od 1. ledna 1988 celosvětovou hladovku za osvobození čs. politických vězňů. Každý čs. občan se k této hladovce připojuje. Patřím mezi ně. (...)

Jsem přesvědčena, že čs. vězenství podobně jako čs. právní říč je nutno změnit, jejich kádrovým obsazením počínaje, hmotným a sociálním vybavením věznic konče.

Pavel Honka jako člověk s podloženým zdravím neměl být vůbec 5. dubna zatčen, držen ve vazbě a neměl být vůbec 20. dubna souzen. Jaká je to zdravotní péče v královéhradecké věznici, že - když už byl do ní Pavel Honka nespravedlivě uvržen - nebyla mu poskytnuta naléhavě nutná zdravotní péče? Kde je odpovědnost vedoucích pracovníků věznice? Kde je svědomí, rozum a zodpovědnost soudců, kteří tohoto nadaného a nadějněho člověka odsoudili ke ztrátě svobody v roce 1982, 1986 a pak v roce 1987?

Pane prezidente! Je nezbytné něco s tím konečně udělat!

Máme zprávy, že je vážně ohrožen život dalšího vězňa. Je jím Walter Kania, nar.r.1940, signatář Charty 77, který tráví 11.rok v NVÚ Valdice. Propuštění spoluvezní tvrdí, že Walter Kania toho o vnitřním životě věznice hodně ví, a že proto je nutno se o jeho život obávat. Zádám Vás: upozorněte na to příslušné orgány, nechte přezkoumat jeho zdravotní stav (je po infarktu myskardu) a navrhněte jeho propuštění ze zdravotních důvodů.

Dne 1.května t.r. jsem se zrekla potravy, abych tímto skromným způsobem protestovala proti nespravedlivému věznění spoluoc�anu jako je Walter Kania (nar.1940) - Valdice, Jiří Wolf (nar.5.1.1952) - Valdice, Josef Römer (nar.7.10.1955) - Valdice, František Veis (nar.5.7.1932) - Valdice, Jiří Boháč (nar.7.7.1953) - Valdice, ing.Petr Hauptmann (nar.7.6.1946) - Minkovice, Viktor Bečera (nar.19.5.1963) - vězněny neznámo kde, Michael Keller (nar.11.6.1963) - Praha-Ruzyně, Petr Obšíř (nar.10.11.1966) - vězněny v Plzni-Borech, a další.

Zádám naléhavě o naznačení a kritické přezkoumání soudních rozsudků těchto a dalších politických vězňů. Zádám okamžité propuštění a záchrany života Waltera Kania.

Zádám a m n e s t i i všech vězňů svědomí a přesvědčení, i těch spojeneckých kteří byli nezákonné a nespravedlivě odsouzeni za údajné vyzýváčství (§ 105). Markantním příkladem je ing.Petr Hauptmann.

Jubilejní rok Československé republiky, původně demokratického státu, vám dává k takovému moudrému a rozhodnému gestu dobrou příležitost.

Dr.Libuše Šilhánová
Jaseniova 105, Praha 3

Dopis Karla Srpa

Předsednictvo vlády ČSSR

Byl jsem informován o úmrtí dělníka Pavla Wonky ve věznici v Hradci Králové, dne 26.4.1988.

Protože je to můj bývalý spoluženec a zároveň člen jazzové sekce, které jsem předsedou, žádám předsednictvo vlády ČSSR, aby

- 1) seznámila veřejnost s přičinami úmrtí Pavla Wonky;
- 2) aby zamezila kremaci, na kterou údajně naléhá správa věznice;
- 3) aby byla provedena úřední pitva za účasti zahraničních lékařů.

Za účelem nezanedbání těchto věcí jsem dnes navštívil vás úřad; upozornuji však, že veřejnost může být postupem předsednictva vlády ČSSR velmi pobouřena, nedojde-li k vyčerpávajícímu a věrohodnému vysvětlení smrti občana, který byl uvězněn pro své vnitřní přesvědčení.

Věřím, že Jakesovo heslo Čelem k masám se právě v tomto tragickém případě potvrdí.

Praha 29.4.1988

Karel Srp

*

Z dopisu Jiřího Kantůrka prezidentovi republiky

Pane prezidente,

připojuji se dnešním dnem k mezinárodní řetězové hladovce za propuštění všech politických vězňů. Nejsem příznivcem marných gest, nepatřím k radikálům a dosud nikdy jsem se podobných akcí nezúčastnil. K tomuto kroku mě přiměla smrt mladého dělníka Pavla Wonky ve věznici v Hradci Králové, jehož Rudě právo ještě po této tragické události nestydě charakterizovalo jako člověka, který se prý "velmi protisocialisticky angažoval, urážel naše veřejně činitele a společenská zřízení". (...)

Svou hladovkou protestuji proti ostudné praxi v této zemi, kde se s lidmi jiných názorů, než hláší oficiální propaganda, zachází jako s nepřáteli státu. Tyto metody existenčních postihů, msty na dětech a příbuzných, policejních sikan a věznění znám z vlastního života. Také moje žena prožila ve vězení bez řádného soudu téměř rok. I když poznala, co jsou vši a svrab a má za sebou pár nelehkých chvil v rusynské vazbě, vrátila se domů naštěstí zdravá. Jiní přátelé však ve vězení vážně onemocněli, Pavel Wonka tam zemřel. Včera měl pochreb ostravský spisovatel Jaromír Šavrda, který sice zemřel doma, ale přímá souvislost mezi jeho smrtí a několikaletým vězněním je rovněž nepochybná. A v čs. věznicích je dosud řada dalších politických vězňů, jejichž zdravotní stav je velmi vážný, někdy kritický.

Pane prezidente,

o zdravotním stavu Pavla Wonky jste z dopisu jeho maminky věděl. Přesto jste ani v tomto případě nezasáhl a nechal na smrt nemocného mladého člověka znova odsoudit. Bude jeho případ dostatečně varující, abyste konečně využil své presidentské pravomoci i k amnestii pro čs. politické vězne? Nebo dopustíte další lidské tragedie?

Jiří Kantůrek

*

Prchlášení velvyslance Warrena Zimmermanna, vedoucího delegace USA na následná schůzce KBSE ve Vídni

Plenární zasedání
1988

Vídeň

29. dubna

Při mnoha příležitostech v průběhu naší schůzky Spojené státy i další delegace novořily o lidech, jimž jejich oddanost helsinskému procesu a zanícení pro dodržování úmluv KBSE privodily nezákonné následky ze strany vládních úřadů. Jedním z nich byl i Pavel Wonka, mechanik a signatář Charty 77 v Československu.

Wonka si odseděl trest 21 měsíců odňtí svobody za "pobuřování" v souvislosti s tím, že rozšíroval volební materiál, aby se pokusil dosáhnout zvolení do Federálního shromáždění ČSSR. Jak hláсили zpravodajové, byl během svého vězení týrán a umístěn do samovazby, následkem čehož jej v roce 1987 záhy přemístili do vězeňské nemocnice a potom do dalšího vězení. Když byl 26. února letosního roku propuštěn na svobodu a jako součást rozsudku mu byl uložen tříletý ochranný dohled, vědělo se, že je kvůli špatnému zacházení ve věznici ve špatném zdravotním stavu.

3. března zaslal Wonka naší vídeňské schůzce poselství. Podal v něm zvláštní návrhy, jak monitorovat dodržování úmluv o lidských právech v helsinském závěrečném aktu i v madridském výsledném dokumentu, a to nejen v Československu, ale i v ostatních zemích KBSE. Poukazoval na to, že občané by si meli více uvědomovat, jak zákony, pod nimiž žijí, postihují jejich uznávaná práva a svobody. Toto, řekl, by napomohlo vytvářit podmínky pro demokracii práve tam, kde v současné době neexistuje.

V úvodu svého poselství Pavel Wonka referoval o své vlastní situaci: "Mé právo na svobodu projevu je zaručeno ústavou ČSSR, stejně jako právo předávat si bez překážek názory. Avšak skutečnost mne naučila příliš se na taková prohlášení nespolečhat. Proto jsem se naučil obezřetnosti a dovoluji si obrátit se na KBSE a vlády všech signatářských zemí, aby můj hlas z vězení nebyl pod nějakou záminkou umlčen." (Přeloženo z anglického překladu - pozn.red.)

Pavel Wonka byl 5.dubna znova zatčen, přibližně jeden měsíc po té, co jsme obdrželi jeho prohlášení, a znova odsouzen na dalších pět měsíců v druhémápravně výchovné skupině za údajné nedodržení podmínek ochranného dohledu. Podle Charty 77 zemřel ve věznici v Brně Králové minulé úterý. Příčinu ještě neznamíme. Ale víme, že mu bylo pouze 35 let a že se se mnohokrát apelovalo v jeho prospech vzhledem k jeho podloženému zdraví.

Tato vídeňská schůzka je Pavlu Wonkovi i lidem jako on zvlášť zavázána. Pavel Wonka vložil důvěru v helsinský proces i v ty, kdo - podobně jako my sami a naše vlády - mají odpovědnost uzkutečňovat dohody, které jsme přijali. Když zaznamenáváme a litujeme jeho předčasnou smrt, musíme také odsoudit naprostě ne spravedlnitelné uvěznění a špatné zacházení v době, kdy si odpykával trest. A aby k podobným tragédiím už nedošlo, musíme se k úmluvám nejen zavázat, ale zároveň se jimi řídit.

Bohužel smrt Pavla Wonky není jedinou smutnou zprávou, kterou jsme z Československa v posledních týdnech slyšeli. V mé úvodním projevu tohoto kola jsem se zmínil, jak policie v Bratislavě nedávno rozehnala demonstraci římských katolíků, z velké části starých lidí, kteří požadovali větší úctu k lidským právům a základním svobodám. 10.dubna policie rozehnala kolektiv mluvčích Charty 77, podle zpráv bylo zadrženo celkem 33 lidí, buď v bytě, kde se schůzka konala, anebo během cesty na ni. A existují četné další zprávy o zadržování, vyslestech a obecném útlaku československých aktivistů za dodržování lidských a národnostních práv.

Kromě toho nepřestáváme dostávat informace týkající se nevyřešených případů spojování rodin a rodinných návštěv, o nichž se československé úřady domnívají, že "nejsou v zájmu republiky." Některé z těchto případů, jež upoutaly naši pozornost, zahrnují staré a ne mocné lidí a jsou už dlouhou dobu nevyřešené. Například sestra Františka Janoucha nemůže svého bratra navštívit už 13 let. Nedu let nemůže vidět mnoho členů své rodiny, včetně dcery Terezy, ani Pavel Kohout. A v podobné situaci se nalézá i Zdeněk Mlynář.

Začátkem tohoto týdne, 24.dubna, zaznamenal výbor na obranu ne spravedlivě stíhaných, obecně známý jako VONS, desátý rok sledování československé situace na poli lidských práv. Navzdory persekuci a věznění mnoha jeho členů se VONS jak v Československu, tak v zahraničí věnuje své práci s hlubokým zanícením. Můžeme jen litovat, že podmínky, za kterých se výbor zrodil, činí jeho statečnou práci nadále potřebnou.

Mohu jen doufat, panu předsedo, že se jednoho dne v Československu dočkáme zlepšení, o něž usiloval Pavel Wonka a o které VONS i jiní nepřestávají usilovat.

dodnes. Československá vláda se už sama k mnoha krokům zavázala a my pevně doufáme, že československá delegace na této schůzce se zaváže i k dalším. Avšak neuskuteční-li je v praxi, budou mít jen malý význam pro lidi, kterým mají pomoci.

*

Z dopisů před smrtí Pavla Wonky

...Byl velmi nemocný, zasláblý, měl zažívací potíže, (...) nemohl chodit atd. Jeho zdravotní stav se (za šest týdnů, kdy byl na svobodě) jen nepatrně zlepšil a mám důvodné obavy, že synovo zdraví je nanejvýš ohroženo.

Z dopisu matky Gerty Wonkové L. Štrougalové z 24.4.1988

...Pavel Wonka je po svém propuštění z vězení (26.2.t.r.) stále ve vážném zdravotním stavu, důvodně se obáváme o jeho další osud. Proto se ptáme:
- kým a na základě čeho byl zadřen;
- kde se nachází a proč o tom nebyla jeho rodina dosud uvědoměna (...);
- jaký je jeho současný zdravotní stav a zda mu je poskytována nezbytná lékařská péče.

Z dopisu Anny Hrudkové z Jaroměře a Hany Jíptnerové z Vrchlabí
z 20.4.1988 Generální prokuratuře ČSR

*

Z projevů soustrasti

Jméнем Výboru na ochranu práv maďarské menšiny v Československu vyslovil rodině Wonkových soustrast Miklós Duray. "Pavel Wonka je dalšou obětí za občanskou slobodu," píše se v kondolenčním dopise. "Jeho pamäťka ostáva v našich srdciach a jeho meno je už vyryté na symbolickej mramorovej doske s menami tých, ktorí sa obetovali za spravodlivejší život."

Písemnou kondolenci předalo rodině Wonkových 17 trutnovských občanů. Jednadvacet dalších východočeských občanů drželo v den pohřbu 6.5. symbolickou 24 hodinovou hladovku.

Z individuálních projevů soustrasti a reakcí na smrt Pavla Wonky vybíráme:

Jiří Kostur a Alena Balcarová z Kaplice požádali předsedu federální vlády o přešetření okolnosti smrti P.Wonky; požadují rovněž odstoupení ministra spravedlnosti a prověření lékařského personálu ve věznících a jeho odpovědnosti.

Petr Kozánek z Kyjova vyzval Zdeňka Procházku, který píše do Mladého světa, aby se kromě situace v Turecku zabýval případem Pavla Wonky a poměry v čs.věznících.

Dopis Heřmana Chromého ministru spravedlnosti ČSR žádá přešetření odpovědnosti zdravotnického personálu ve věznici v Hradci Králové za smrt Pavla Wonky a požaduje prověření zdravotního stavu všech politických vězňů. Tento dopis podepsalo dalších 21 občanů. V jiném dopise, tentokrát Rudému právu, reaguje H.Chromý na článek v RP "Proč spěchal pan Hoyer?", jemuž vytyká ignorující a lidsky odosobňující přístup a cynismus.

Oldřich Klein z Chomutova se zamýslí na celkovém společenském kontextem úmrtí Pavla Wonky, nad nedodržováním lidských práv a doporučuje, aby Charta 77 a VONS měly ve snaze po nápravě s odvoláním na vyhlašovanou přestavbu společnosti vyvíjet na zodpovědné čs.činitele zvýšeny tlak. Rovněž on vyjadřuje prostřednictvím Charty 77 nejhlbší účast rodině Pavla Wonky

*****

*****

*****

Charta 77|27|88 Slovo za Jaromírem Šavrda

V pondělí 2.května zemřel náhle v pozdní noční hodině ve svém ostravském bytě signatář Charty 77, básník a spisovatel PhDr.Jaromír Šavrda. Dne 25.května by se dožil 55 let.

Ostravský rodák, vrátil se do Ostravy na podzim 1957 po ukončení studia české literatury na Karlově univerzitě v Praze. Nejdříve pracoval jako knihovník, od roku 1963 jako středoškolský profesor a posléze jako spisovatel z povolání. V dubnu 1968 byl přijat do redakce krajského deníku Nová svoboda. Na jeho stránkách i svými příspěvky do rozhlasu se bil v Ostravě, v této baště stalinismu, za reformní politiku KSČ. Po vpádu vojsk burcoval svědomí čtenářů proti rezignaci a malověrnosti.

Když stalinisté pod ochranou cizích tanků zesílili své tlaky, musel Jaromír Šavrda spolu s jinými z redakce odejít. Na krátký čas se ještě stal vedoucím právního a personálního oddělení v mládežnickém vydavatelství Puls (měl totiž těsně před svou druhou promoci, tentokrát na právnické fakultě - k té však už nebyl připuštěn) a v této funkci pomáhal lidem postiženým normalizací. Když byl Puls zrušen, hledal Šavrda několik měsíců marně zaměstnání. Nakonec byl přijat v Geologickém průzkumu jako skladník. V roce 1975 mu byla dána výpověď s odůvodněním, že "nesplňuje náležitou kvalifikaci a školní vzdělání". Tehdy onemocněl na tuberkulózu ledvin a byl mu přiznán invalidní důchod.

O literaturu se pokoušel od svých studentských let. Jeho knižní prvotina byl kriminální příběh "Půjdeš, nevrátis se", který mu vydalo Krajské nakladatelství v Ostravě v roce 1964. Závažnějším dílem byla jeho druhá knížka, sbírka vědecko-fantastických povídek "Příběhy z třetího času", která vyšla v roce 1967 v Mladé frontě. Posledním dílem, které mu v ČSSR knižně vyšlo, byl silně aktuální, fantastický román "Kniha královrahů" z roku 1970, inspirovaný atentátem na prezidenta J.F. Kennedyho. Kniha byla sice vydána ve velkém nákladu, ale záhy byla na zásah příslušných míst stažena z knihkupeckých pultů.

Další své práce už publikoval Jaromír Šavrda ve vlastním a pražském samizdatu. Jsou to sbírky básní "Historické reminiscence", detektivka "Ulice se zákazem vjezdu", sbírka povídek "Autostop v sobotu odpoledne", vezeňské vzpomínky "Přechodné adresy", poema o Janu Palachovi "Česká Kalvárie", epos "Santa Maria" a dvě sbírky vezeňské poezie "Cestovní deník" a "Druhý sesít deníku", které vyšly v Mnichově v nakladatelství Poezie mimo domov. Jeho posledním dokončeným dílem je próza, věnovaná jeho velkému koníčku, chovu "chomejnku", jak s úsměvem nazýval své perské kočky, s titulem "Kočky z mého domu". Ve stroji mu zůstala nedokončená poéma "Růženec Jerzyho Popieluszka".

Z ruštiny pak přebásnil verše ze sbírky "Nekviem" A.Achmatovové.

K odkazu zesnulému patří nejenom jeho básnické a prozaické dílo, ale i jeho neohrožený boj za lidská práva a proti normalizační svévoli, devastující kulturní hodnoty národa. Přivítal zrod Charty 77 a záhy se stal jejím signatářem. Jako jeden z prvních u nás začal vydávat samizdaty pod názvem Libri prohibiti. Denně se hodiny hrbil nad psacím strojem, aby rozepsal literaturu, která oficiálně neměla u nás existovat. Vydal např. Švandrlíkovy "Černé barony", černou knihu o okupaci 1968, Moodyho "Život po životě", povídky Grossmanova a Šimka, překlady z ruského exilového časopisu Kontinent a mnohé další. Českým čtenářům zpřístupnil i Solženicinovo Souostroví Gulag, které se stalo po jeho zatčení v září 1978 hlavním bodem obžaloby. Verdikt zněl: dva a půl roku vězení. Po odpykání celé výměry trestu a po osmnácti měsících tak zvané svobody byl v září 1982 znova zatčen - tentokrát mu bylo kladeně za vinu předešlém rozepsání Tvardovského poemy "Torkin na onom světě", která dokonce vyšla u nás předtím v oficiálním vydání!

Těžce nemocný básník byl odsouzen k dalším pětadvaceti měsícům vězení. Vrátil se domů se zdravím zcela podlomeným, ale duševně nezlomen. Pokračoval dál v činnosti, za niž byl už dvacet let perzekován.

Ani šikany ani vyhružky represivních orgánů ho neodradily od účasti na všech aktivitách Charty 77. Vzdor svému povážlivému fyzickému stavu držel - veden soucitem a lidskou solidaritou s trpícími oběťmi nespravedlivého postihu - několikrát hladovku za osvobození politických vězňů. Byl rovněž jedním z těch, kdo stáli u kolébky nové občanské iniciativy - SPUSA (Společenství přátel USA).

Zivot, činnost a dílo Jaromíra Šavrdy patří k těm vkladům do nezničitelné pokladnice hodnot, jež jsou určeny pro lepší budoucnost našich národů.

Praha, 7.5.1988

Stanislav Devátý
mluvčí Charty 77

Miloš Hájek
mluvčí Charty 77

Bohumír Janát
mluvčí Charty 77

*

Pohřeb Jaromíra Šavrda

Ve středu 11. května 1988 se konal v 15 hodin v kostele sv.Petra a Pavla v Ostravě-Vítkovicích pohřeb signatáře Charty 77, básníka a spisovatele Jaromíra Šavrda. Se zesnulým se rozloučil přednesem jeho básně Testament ze sbírky Druhy sešit deníku jeho dlouholetý přítel, signatář Charty 77 Karel Biňovec, bývalý herec a rozhlasový redaktor. Hlavní projev měl signatář Charty 77 ing.Tomáš Hradilek, který poukázal na odpovědnost našeho režimu za zkrácení života zesnulého, kterého dvakrát odsoudil za činnost, která dnes probíhá zcela otevřeně - za odhalování Stalinových zločinů. Jeho projev strhl asi 400 účastníků pohřbu dvakrát k bouřlivému potlesku - v kostele všecky u nás donečkávna nevidaná. Za rodinné přátele se s mrtvým rozloučil bývalý politicky vězený ze 70 let ing.Bohumír Kuba. Pohřbu se zúčastnil i mluvčí Charty 77 Stanislav Devátý. Mezi množstvím květin byl i věnec od signatářů Charty 77.

Pohřbu se zúčastnili i lidé ze vzdálených míst naší země včetně Slovenska. Po skončení pohřebního obřadu se všichni rozloučili s Jaromírem Šavrdcou na náměstí před kostelem zpěvem státní hymny.

V.L.

*****

*****

*****

4. fórum Charty 77

Dne 14.5.1988 ve 14.00 se sešlo v restauraci U české koruny v Praze na Bílé Hoře čtvrté fórum Charty 77. Účastnili se ho tři mluvčí a asi padesát signatářů a příznivců Charty z různých míst ČSSR. Na programu tohoto fóra mělo být současně postavení Charty 77, politická situace v naší zemi, formování různých dalších nezávislých iniciativ, včetně politických, a posléze způsob, zda a jak má Charta 77 tyto aktivity podporovat.

Už ve 14.20 vniklo do prostoru, kde se fórum konalo, větší množství uniformovaných i neuniformovaných příslušníků SNE, prerusilo jednání, účastníky bez jejich souhlasu filmovalo a posléze rozvezlo do různých oddělení VÚC to v Praze-Michli, Praze-Lhotce, v Radotíně, Čakovicích, Uhříněvsi a Odolené Vodě. Všichni byli vyslyšení a na odděleních VÚC vráceni do pozdních večerních hodin.

Navzdory tomuto neopodstatněnému zákroku se podařilo, že ještě před ním se shodli jeho účastníci, opírajíc se o četné předběžné debaty v různých kroužcích, na několika základních věcech, které vyjádřili v komuniké. Toto komunikační bylo schváleno všemi účastníky fóra.

1) Charty 77, jejímž posláním je usilovat o dodržování lidských práv, nemůže sice sama formulovat a prosazovat žádný konkrétní politický program, měla by však ve větší míře než dosud různé rodici se politické aktivity podporovat protože právo na politickou seberealizaci je jedním ze základních občanských práv.

2) Nedávné stávky v Polsku a požadavky, které polští dělnici vznesli, ustavení sítě svobodných iniciativ v Maďarsku a vznik Demokratického svazu v SSSR jasně potvrzuji, že v zemích sovětského bloku je stále aktuálnější pocitování nutnosti nejen duchovní, ale i politické a odborářské plurality. Tuto nutnost, jako jedině skutečné východisko z krize systému, pocituje stále ztělesnější i československá společnost.

3) Charty 77 by proto měla způsobem, přiměřeným jejím možnostem, podpořit myšlenku vytvořit v naší zemi společenství pro demokracii jako otevřené politické

hmutí, které by se zamýšlelo o alternativním politickém programu a vytvářelo předpoklady pro svobožné politické sdružování občanů. Účastníci fóra vzali s uspokojením na vědomí, že někteří občané, včetně signatářů Charty, kteří s touto myšlenkou přišli, svůj projekt už začínají rozpracovávat.

4) Účastníci fóra uvítali i informaci, že v prostředí Charty 77 i mimo ni vznikají nezávislé iniciativy, jako např. Nezávislé národní sdružení - iniciativa pro demokratizaci společnosti, nebo Iniciativa sociální obrany, která je zaměřena na oblast sociálních a odborových práv.

5) Všichni účastníci fóra odsoudili opakující se zásahy policie jak proti fóru Charty, tak proti jiným podobným setkáním. Tyto zásahy, které v poslední době zesílily, jsou v naprostém rozporu s oficiálně deklarovaným a údajeň demokratizačním programem soudobé státní moci.

*****

*****

*****

Sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných čl. ligy pro lidská práva, člena Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH)

Jména a adresy všech členů VONS byly zveřejněny ve sdělení č. 713. Všechna sdělení jsou zasílána Federálnímu shromáždění ČSSR.

Sdělení č. 761 (Rozsudek nad M. Marečkem potvrzen)

Dne 29.4.1988 v 8.30 hod. proběhlo před senátem krajského soudu v Brně za předsednictví JUDr. Jaromíra Papírníka veřejné zasedání o odvolání Miloslava Marečka proti rozsudku okresního soudu v Hodoníně, jímž byl odsouzen na pět měsíců s podmíněným odiskadem na dva roky.

Krajský soud konstatoval obsah dokumentace, kterou si vyjádal z Vojenské obvodové prokuratury v Brně. Tento epis obsahuje výsledek sčetrení stížnosti Miloslava Marečka na jednání příslušníků Sbí, které je jádrem Marečkova stíhání; z napadení veřejného činitele byl obviněn až poté, co si na prokuraturu stěžoval na příslušníky Sbí. O podrobnostech případu jsme referovali ve sděleních č. 719 a 747.

Přes námitky obhájce obžalovaného, že výpovědi příslušníků Sbí nevyvražejí žádné z tvrzení Miloslava Marečka a přes jeho návrh, aby Miloslav Mareček byl zproštěn viny, zamítl soud odvolání a původní rozsudek potvrdil.

V Praze 12.5.1988

*

Sdělení č. 762 (Policejní represa proti tryzně za Pavla Wonku)

Dne 6.5.1988 chtělo několik čs. občanů uspořádat tryznu za Pavla Wonku. Tryzna měla probíhat v Praze na Staroměstském náměstí v době pohřbu Pavla Wonky, tj. v 15 hodin. V dopoledních hodinách byli Státní bezpečností odvedeni ze svých bytů a pracovišť člen jazzové sekce Martin Býkora a signatář Charty 77 Ladislav Nejdánek, Luděk Marks a František Stárek a dále Jaroslav Hejna a Iva Vojtková. Byli zadržováni do odpoledních hodin, aby se tryzny nemohli zúčastnit. Okolnost, že někteří ani o připravované tryzně nevěděli, nabyla při této policejní akci rozhodující. Po několika dalších občanech StB intenzivně pátrala. Jana Černogurského z Bratislavě a Radima Palouče z Frýdky střetla onoho dne tzv. ostraha.

Na Staroměstském náměstí byli před 15. hodinou zadrženi signatář Charty 77 John Bok, když připravoval transparent k tryzně. Spolu s ním byl zadržen Miroslav Skoumal. Oba byli po několika hodinách propuštěni. Asi 30 občanů, kteří se zde sešli, se nedváhálo tryznu zahájit, protože počet příslušníků Státní a Veřejné bezpečnosti je značně převyšoval.

Tyž den byli na několik hodin zadržováni v kruhově upevnělé Havlovi. Státní bezpečnost tak zabránila Václavu Havlovi, aby na pohřbu Pavla Wonky přenesl projev, který nakonec přečetl mluvčí Charty 77 Stanislav Devátý.

Nejcitelněji zasáhla onoho dne represa signatáře Charty 77 a člena jazzové

sekce Otu Veverku, který byl po poledni zadržen na svém pracovišti ve strážním domku v Praze na Žižkově a převezen na oddělení VB. Poté mu byly násilně odebrány klíče od strážního domku a příslušníci StB zde provedli pod vedením npor.JUDr. Václava Michálka prohlídku, ačkoliv k ní neměli ani povolení prokurátora ani jiný zákonný podklad. Bylo odňato 105 položek, prakticky všechny soukromé věci Oty Veverky, mezi nimi psací stroj, učebnice angličtiny, oficiálně vydané knihy, jízdní řád ČSD, dále samizdatové publikace Infoch a Vokno. Na oddělení VB byl Ota Veverka převezen v poutech. Propuštěn byl asi ve 22 hod.

V Praze 12.5.1988

*

Sdělení č.763 (Zadržení R.Rákosníka)

Roman Rákosník, nar.4.1.1960, poštovní doručovatel, signatář Charty 77, bytem Jablonec nad Nisou, ulice Boženy Němcové 3, usedl dne 1.5.1988 na lavičku na hlavní třídě v Jablonci a rozvinul transparent s nápisem "Charta 77 přeje všem demokraciím". Po zhruba 15 minutách byl zadržen příslušníky VB a odveden na okrsek, kde byl podroben osobní prohlídce a asi půl druhé hodiny vyslýchán. Příslušníci StB mu odňali transparent a vyhrozovali mu různými perzekucemi včetně ztráty zaměstnání. Poté byl bez dalších následků propuštěn.

Pokládáme za absurdní, že ústavou zaručená svoboda veřejných projevů a interpretace jejich smyslu zůstává nadále výlučnou doménou bezpečnostních orgánů.

Praha 12.5.1988

*

Sdělení č.764 (Trestní stíhání proti J.Fajmonovi zastaveno)

Vyšetřovatel okresní správy SNB v Ústí nad Labem kapitán Vladimír Káčer zastavil dne 31.3.1988 trestní stíhání proti signatáři Charty 77 Jiřímu Fajmonovi, nar.21.4.1964, dělníku ČSD, bytem Liberec, Kozákova 259, "neboť je nepochybně, že se nestal skutek, pro který se trestní stíhání vede". Tím po více než devíti měsících komplikovaných úkonů vyšetřovatele, prokurátora i soudu bylo konečně sprovedeno ze světa obvinění, jehož absurdnost byla nepochybná od samého počátku (viz naše sdělení č.717 a 722); že se totiž J.Fajmon při krájení chleba (ve služební místnosti ČSD) před televizní obrazovkou, na níž byl přenášen projev Gustáva Husáka, dopustil svými posunkami trestného činu hanobení republiky a jejího představitele (§ 103 tr.z.)

Vítáme, že spravedlnosti bylo učiněno zadost, byť po dlouhých průtazích a značných zbytečných nákladech. Všechny orgány, činné v trestním řízení, by se však měly namísto inkvizičního pátrání po občanech s nonkonformními názory zaměřit na skutečně závažné protispolečenské činy, k nimž u nás stále dochází.

V Praze 12.5.1988

*

Sdělení č.765 (Kněz J.Štekla odsouzen)

Dne 21.března 1988 skončilo před senátem okresního soudu v Ústí nad Orlicí ve složení předsedkyně JUDr.Jana Faifrová a soudci Marie Železová a Jiří Havlíček několikrát odročené hlavní líčení v trestní věci proti J.Šteklovi (viz naše sdělení č.703 a 709). Jaroslav Štekl, narozený 6.5.1932, katolický kněz bez státního souhlasu, v současné době strážný OPBH, bytem Ústí nad Orlicí, Mírové náměstí 5/III byl shledán vinným trestním činem zpronevěry podle § 243 odst.1 tr.z. a trestním činem spekulace podle § 117 odst.1 tr.z. a byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání 18 měsíců s podmíněným odkladem na dobu tří let, dále peněžitý trest ve výši 3000 Kčs. Rozsudek dosud nénabyl právní moci a věc bude projednávána v odvolacím řízení.

Trestného činu zpronevěry se měl J.Štekl dopustit tím, že v letech 1982 až 1986 obdržel od 19 různých věřících celkovou částku 14 905 Kčs za odsloužení mší svatých. Protože "v uvedené době kněžskou funkci nevykonával" a "ve svém bytě v Ústí nad Orlicí provedl pouze modlitbu (přimluvu)", hodnotí rozsudek jeho počinání jako zpronevěru. Soud nevezal na vědomí postoje svědků, kteří

se vesměs necítili ani oklamáni, ani podvedeni, nýbrž řídili se výlučně tím, zda své příspěvky výslovně podmínili odsloužením mší - které podle názoru soudu J.Štekla odsloužit nesměl a tudiž ani neodsloužil.

Z výlučně dekorativních důvodů je připojen také trestný čin spakulace, který měl J.Štekla spáchat tím, že v době sedmi let (1980-1986) dosáhl prodejem fotografií s náboženskou tématikou zisku ve výši 1500 Kčs (slovy patnáct set Kčs).

Trestní stíhání proti J.Šteklovi je typickým případem snahy státní moci kriminalizovat takovou náboženskou činnost, kterou pokládá za nepohodlnou a kterou přitom nechce stíhat na základě čistě politických paragrafů trestního zákona.

V Praze 12.5.1988

*****

*****

*****

Vyhlašení mluvčího Bílého domu k 10. výročí existence VONS

Dne 22.dubna vydal mluvčí Bílého domu následující vyhlášení:

V dubnu bude již deset let zaznamenávat Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, známý podle svých českých iniciál jako VONS, zneužívání lidských práv v Československu. VONS vyrostl z československé občanské iniciativy za dodržování lidských práv Charty 77 jako projev úsilí dokumentovat těžký stav těch jednotlivců a jejich rodin, kteří trpí v Československu různými formami útisku. Navzdory perzekuci a v minulosti věznění některých svých členů je VONS zásadním zdrojem informací o stavu lidských práv v Československu.

Desáté výročí VONS zaznamenáváme s velkým obdivem k obětavé oddanosti a odvaze jeho členů, ať jsou v Československu či mimo něj, a vyslovujeme politování nad podmínkami, které zplodily výbor a stále si vynucuje jeho činnost. Vyzývame československou vládu, aby respektovala své mezinárodní závazky týkající se lidských práv a poskytla svým občanům základní svobody, jimž se mají těsit všichni lidé.

*

Solidarita s polskými dělníky

Dělníci všude na světě a rovněž v Polsku mají právo na takovou odměnu za svou práci, která by zajistila důstojný život jim i jejich rodinám. Polští dělníci jsou obětí hospodářského chaosu, za nějž nenesou žádnou odpovědnost. Vinu za nynější polskou situaci nesou výhradně činitele státní moci, kteří udržují hospodářský a politický systém, v jehož rámci je marná každá snaha po nápravě.

Proto jsme solidární s bojem polských dělníků za jejich nezadatelná práva hospodářská i politická. Protestujeme proti všem represivním opatřením, k nimž se polské orgány státní moci proti dělníkům a odborářským aktivistům uchýlily.

Žádáme propuštění Bogdana Lise, Janusze Onyszkiewicze, Józefa Piniora a dalších uvězněných.

9.května 1988

Polsko-československá solidarita (čs.část)

Petr Pospíchal Anna Šabatová

*

Solidarita s Radosławem Gawlikem

Obracíme se na polské a mezinárodní veřejné mínění, aby vystoupilo na obranu Radosława Gawlika, dalšího polského vězně svědomí. Radosław Gawlik byl zadržen 13.dubna 1988 a uvězněn do trestnice v Kleczkowské ulici ve Vratislaví. Je aktivistou Folsko-čs.solidarity, členem regionální výkonné komise Solidarity dolnoslezské oblasti a účastníkem hnutí Svoboda a mír. V administrativním (mimosoudním) řízení byl odsouzen k trestu odňtí svobody v trvání dvou měsíců poči zámlinkou, že se prý soustavně vyhýbá práci. V srpnu 1987 byl R.Gawlik postižen policejním zákazem výkonu učitelského povolání. Od té doby žíví svou

rodinu, tj. manželku a dvě děti, občasnou manuální prací a překládáním z cizích jazyků. Obvinění z fiktivních obecně kriminálních přestupek se stalo ostatně nejčastěji používanou metodou boje s účastníky opozičních hnutí. Nezávisle na tom je už samotné přinucování k práci samo o sobě porušováním lidských práv.
Zádáme okamžité propuštění Radoslava Gáwlika.

V Praze a Vratislaví 25.4.1988 Polsko-čs.solidarita

Józef Piñior a Anna Šabatová

*****

*****

*****

Nezávislé mírové sdružení - iniciativa za demilitarizaci společnosti

Dopis č.2

K 15.5. - Mezinárodnímu dni odpiračů vojenské služby z důvodu svědomí

Ústava ČSSR i branný výbor vycházejí ze zásady všeobecné branné povinnosti, přičemž všechni, kteří jsou shledáni schopními vojenské služby, jsou odvedeni a musí vykonávat službu v armádě. Této povinnosti se pod hrozbou sankce nemůže nikdo vyhnout. Zákon všebec nepočítá s tím, že mohou být lidé, jimž svědomí nebo jejich víra zakazuje vzít do ruky zbraň. Pokud se někdo odváží odmítnout službu v ozbrojených silách, je souzen a vězněn.

Takový stav je v naprostém rozporu s právem člověka na svobodu myšlení, svědomí a vyznání, které je stanoveno Všeobecnou deklarací lidských prav a Mezinárodním paktem o občanských a politických právech, který ČSSR ratifikovala.

Odmítnutí služby v armádě z důvodu svědomí by mělo být právem každého člověka a společnost by měla respektovat jeho postoj, který se zejména v současné době jeví jako velmi cenný, protože vychází z principu humanismu a úcty k životu. Proto by každá společnost měla zajistit svým občanům právo jednat podle jejich svědomí.

Jednou z možností, jak řešit otázku odmítnutí vojenské služby z důvodu svědomí, je zavedení náhradní civilní služby, která by představovala službu v těch sférách společenského života, kde je ji nejvíce zapotřebí (zdravotnictví, sociální péče, ekologie atd.) a která by zároveň svým charakterem nebyla v rozporu s pohnutkami jedince k odmítnutí vojenské služby. Pro společnost by takováto náhradní civilní služba byla veškerý prospěšná jak z hlediska ekonomického, tak především z hlediska morálního a obecně lidského.

Žádáme, aby bylo čs.zákony stanoveno a zaručeno právo na svobodu svědomí, jak o tom mluví Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.

Žádáme, aby bylo plně respektováno právo odmítnout vojenskou službu z důvodu svědomí. Navrhujeme zavedení náhradní civilní služby.

Žádáme, aby se ČSSR připojila k rezoluci OSN z 5.3.1987 o odmítnutí vojenské služby z důvodů svědomí.

Tento dopis zasíláme: Federálnímu shromáždění ČSSR, Vládě ČSSR, České mirové radě, kardinálu Tomáškovi, Synodní radě ČCE, ČTK

Tomáš Dvořák, Jan Chudomel, Jáchym Kaplan, Hana Marvanová, Jiří Pavlíček, Ruth Šormová, Luboš Vydra

V Praze dne 11.5.1988

*

Adresy členů Nezávislého mírového sdružení:

Tomáš Dvořák, U železné lávky 6, 110 00 Praha 1

Jan Chudomel, Krkonošská 2, 120 00 Praha 2

Jáchym Kaplan, Českomalínská 47, 160 00 Praha 6

Hana Marvanová, Vrchlického 96, 150 00 Praha 5

Jiří Pavlíček, Sídliště Pivočar 2332, 276 01 Mělník

Ruth Šormová, Dejvická 25, 160 00 Praha 6

Luboš Vydra, Křížíkova 37, 186 00 Praha 8 - Karlín

Michaela Auerová, 410 85 Horní Beřkovice 303

Ondřej Černý, Filipova 2019, 149 00 Praha 4 - Chodov
Michal Kobal, 512 31 Roztoky u Jilemnice 156
Egon Bondy, Nerudova 51, 118 00 Praha 1
Vlastimil Schubert, 547 01 Náchod-Běloves č.85
John Bok, Březinova 7, 180 00 Praha 8
Martin Dolejš, Veltruská 532, 190 00 Praha 9 - Prosek
Hořman Chrourý, sídliště Podolí 2762, 276 01 Mělník
Ivo Vraný, Slunná 8, 162 00 Praha 6
Jan Zaoral, Na vrších 16, 100 00 Praha 10
Martin Bednář, Jeronýmova 8, 777 00 Olomouc
Jiří Štencl, Vítězná 502, 784 01 Litovel
Miloslav Cihelka, Luční 1013, 514 01 Jilemnice
Stanislav Pitaš, 549 71 Šonov u Broumova
Vladimír Smrček, Chrazenická 163, 530 02 Pardubice

*

Návštěva členů NMS na Čs.mírovém výboru

Dne 10.5.1988 byl telefonicky pozván na Československý mírový výbor v Panské 7, člen nově vzniklého Nezávislého mírového sdružení, Jáchym Kaplan. Spolu s ním se o 17 hod. ještě dostavili Jan Chudomel, Hana Marvanová, Jiří Pavlíček a Luboš Vydra. Byli přijati Ivanem Fialou, Zdeňkem Kutinou a místopředsedou Československého mírového výboru ing. Krejčím. Po zdrobeném uvítání byli členové NMS dotazováni na cíle své činnosti. Bylo jim tvrzeno, že oficiální československémírové hnutí má s touto nezávislou iniciativou mnoho styčných bodů, což se ale v další diskusi nepotvrdilo. Za projev shody nelze totiž považovat jen vyslovená přání zástupců ČMV, která byla příliš osobní a všeobecná, na to, aby případně nemohla být kdykoliv odvratelná, s tím, že nebyl druhou stranou správně pochopen jejich smysl.

Neleze tedy proto tvrdit, že mezi oběma stranami došlo ke shodě v problematice cílů, které chce prosazovat Nezávislé mírové sdružení a o nichž se na setkání NMS a ČMV diskutovalo: otázka zkrácení vojenské služby a její odpírání, zavedení místo ní náhradní služby, afghánský problém a odchod všech okupačních vojsk z Evropy, problematika lidových milicí - ozbrojené přestí KSC, militaristická výchova mládeže ve školách, sdělovacích prostředcích a Svazaru, a problém mezinárodní dívčery, která může být poskytována pouze v atmosféře vzájemného respektování a dodržování lidských práv. Členové NMS zdůraznili, že mírová hnutí by mělo vycházet především z lidových iniciativ a neměla by být proto uměle vytvářena mocenskými centry vlád, se záměrem manipulovat světověvěřejně mínění. Třebaže členové Československého mírového výboru v mnohem přitakávali a dávali nezávazně hostum i za pravidlo, z celého rozhovoru evidentně vyplývalo, že by chtěli získat Nezávislé mírové sdružení pro svůj krotký postoj, který by řešil problémy pouze globálně a v rámci loajálnosti k vládě ČSSR, bez přihlédnutí ke skutečné problematice našich občanů. Všichni však víme jak je tento postoj nepřitažlivý a že ani po čtyřiceti letech nevede k zásadním změnám, ale naopak slouží k propagandistickým záměrům Východního bloku na mezinárodním poli. Schůzka se tak dostala do mrtvého bodu. Obě strany se poté rozešly a tisíce, že si budou naštále poskytovat materiály a informace o své činnosti.

-lut-

|

*

Signatáři Charty 77 na oficiálním mírovém setkání

Ve dnech 14. a 15. května uspořádal Československý mírový výbor v Benešově u Prahy setkání, jehož se zúčastnili zástupci 15 zemí. Jednání se týkalo mezinárodního života po uzavření dohod o raketách středního doletu a otázek, jak uvádět v život helsinský Závěrečný akt. Do povědi značně vystoupily problémy vnitřního míru ve společnostech Západu i Východu. Diskutovalo se i o situaci v hostitelské zemi, Československý mírový výbor předložil účastníkům setkání

mimo jiné texty Charty 77 a nové nezávislé iniciativy vystupující pod názvem Nezávislé mírové sdružení - iniciativa pro demilitarizaci společnosti, které vyvolaly živý ohlas. Na základě osobního pozvání některých účastníků (IKV a Pax Christi z Nizozemí a Zelených z NSR) se druhý den jednání zúčastnili i dva zástupci Charty 77 (Rudolf Battěk a Jaroslav Šabata). V jedné ze dvou komisí se tento den soustředila debata na otázky stažení všech cizích vojsk z evropských zemí a na překonání "obrazu nepřítele" rovněž uvnitř společnosti. K těmto otázkám vystoupil několikrát Jaroslav Šabata. Analyzoval situaci zvláště s ohledem na uplynulý československý vývoj. Požadavek stažení všech cizích vojsk byl uvítán všeobecně. Výslově v tomto duchu hovořil zástupce, který zdůraznil nutnost respektovat právo každé země zvolit si cestu vlastního vývoje. Pozornost zaslhuje i to, že řečníci Charty 77 a československého mírového výboru zaujali - alespoň v obecné poloze a v uvedených otázkách - stanoviska, která se v zásadě shodovala. Vystoupení chartistů na benešovském setkání byla hodnocena všemi zúčastněnými stranami jako pozitivní krok. Význam této události zvýrazňuje rozhovor, který se konal již před týdnem mezi představiteli československého mírového výboru a založeného Nezávislého mírového sdružení.

Mient Jan Faber, Jan Ter Laak, Ulrich Fischer, Rudolf Battěk, Jaroslav Šabata

*

Dne 15.5. byla v Praze uspořádána beseda s některými účastníky benešovského mírového setkání z Nizozemí, Norska, NSR, Španělska a V. Británie, jíž se zúčastnili za Chartu 77 její mluvčí Stanislav Devátý a její signatáři Rudolf Battěk, Jiří Dienstbier, Václav Malý, Rudolf Slánský, Jaroslav Šabata a Anna Šabatová, a dále za Nezávislé mírové sdružení Jiří Pavláček, Ruth Šormová a Luboš Vydra. Diskutovalo se o benešovském setkání a o připravovaném seminérii Praha 88.

Členové NMS referovali o své činnosti a cílech.

*****

*****

*****

Krátká zpráva

Setkání s britskými poslanci

Dne 11.5.1988 se pánové Nick Budgen, Hugh Dykes, Neil Hamilton, Edward Leigh a Tony Marlow, poslanci britského parlamentu za konzervativní stranu, setkali v Praze se signatáři Charty 77 a katolickými aktivisty dr. Václavem Bendou, Marií Kaplanovou, Václavem Malým a Martinem Paloušem. Během asi půlrohu hodinového setkání, na němž byli přítomni též zástupci britského velvyslanectví, se hovořilo o problematice lidských práv, zvláště se zřetelem na politické vězně a na postavení věřících v Československu, i o dalších věcech společného zájmu. Užastníci schůzky ji chápali především jako informativní a v závěru vyjádřili naději, že se v dohledné době podaří navázat pravidelnější kontakty.

*****

*****

*****

Informace o Chartě 77 vycházejí jednou za 14 dní. Jsou periodickou tiskovinou, nezávislou jak na státní moci, tak i na Chartě 77. Úzce spolupracují s mluvčími Charty 77 a zveřejňují v plném znění všechny dokumenty Charty 77 jakož i všechna sdělení VONS. Náklady na výrobu a distribuci jsou hrazeny z dobrovolných příspěvků z domova i z ciziny (mj. londýnské JPIRT a EECF a institucí čs. exilu, které si nepřejí být jmenovány). Signatářům a aktivním příznivcům Charty 77 v Československu se Infoch poskytuje podle technických možností, a to zdarma. V případě výroby a distribuce Infochu, které jsou nezávislé na naší redakci, jsou náklady na jeden výtisk i a poštovním 10,-Kčs.

Přetiskování či jiné přebírání textů zveřejněných Infochem je možné jen s uvedením pramene.

*****

*****

*****